

T.C.
YARGITAY
10. Hukuk Dairesi

Esas No.	2018/5228
Karar No.	2019/5312
Tarihi:	20.06.2019

İlgili Kanun / Madde

5510 S. SSGSKK/3,7

- ***SİGORTALI İLE İŞVEREN ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ÇIRAKLIK İLİŞKİSİ OLUP OLMADIĞININ TESPİTİNDE ARAŞTIRILMASI GEREKEN UNSURLAR***

• **ÖZETİ**, Sigortalı ile işveren arasındaki hukuki ilişkinin niteliği ve sigortalının çırak olup olmadığı belirlenirken çalışma ilişkisi irdelenmeli, çıraklık sözleşmesinde akdi ilişkinin üstün niteliğinin "çalışma" yerine "sigortalıya bir meslek ve sanatın öğretilmesi" olduğu hususu gözetilmeli, sigortalının işyerinde üretimle ilgili çalışmalara eylemli olarak katılması ve meslek ve sanat eğitiminin ikinci plânda tutulması, bir başka anlatımla sigortalının emeğiyle işyeri ve işverene katkıda bulunması durumlarında çıraklık ilişkisinin söz konusu olamayacağı benimsenmelidir. Mahkemece, çıraklık sözleşmesinin var olup olmadığı belirlenmeli, uzun vadeli sigorta kolları bakımından uyumsuzluk konusu tarihleri içerir dönemsel sigorta primleri bordroları Kurumdan getirilerek kayıtlı sigortalıların bilgi ve görgülerine başvurulmalı, aynı çevrede faaliyet yürüten işverenler ve çalışanlar yöntemince saptanarak dinlenilmeli, belirlediği takdirde tanık anlatımları arasındaki çelişkiler giderilmeli, ilgili taraflar arasında çıraklık ilişkisinin bulunup bulunmadığı, çalışmanın niteliği açıklıkla ortaya konulmalı, üretime dayalı çalışmanın varlığı ya da yokluğu, varlığı halinde süresi, tanıkların çıraklıktan neyi

kast ettikleri meslek eğitimi veya üretime dayalı çalışmanın baskınlığı noktasında açıklığa kavuşturulmalı, hizmet akdiyle uzun vadeli sigorta kollarına tabi çalışma olgusunun varlığı durumunda bu kez 506 sayılı Kanunun geçici 81. maddesinde yer alan tahsis koşulları irdelendikten sonra elde edilecek sonuca göre hüküm kurulmalıdırçeyle reddine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.

Dava, sigorta başlangıç tarihini tesbiti ve yaşlılık aylığının bağlanması istemine ilişkindir. İlk Derece Mahkemesince, hükümde belirtilen gerekçelerle davanın reddine dair verilen karara karşı davacı vekili tarafından istinaf yoluna başvurulması üzerine, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesince istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesince verilen kararın, davacı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine, temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hâkimi ... tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tespit edildi.

I-İSTEM:

Davacı vekili, 506 sayılı yasa kapsamında prime esas çalışmasının 01/10/1984 tarihinde başladığının tespiti ile aksi yöndeki kurum işleminin iptaline ve müvekkilinin kuruma müracaat tarihi olan 06/04/2017 itibarıyla yaşlılık aylığı bağlanarak aylıkların faizi ile ödenmesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

II-CEVAP:

Davalı vekilleri, davacının telebinin yerinde olmadığını beyanla, davanın reddini talep etmiştir.

III-MAHKEME KARARI:

A-İLK DERECE MAHKEME KARARI

"Mahkemece yapılan yargılama sonunda, davanın reddine karar verilmiştir.

B-BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ KARARI

Konya 4. İş Mahkemesi'nden verilen 09.11.2017 tarih, ... Esas ve 2017/524 Karar sayılı kararına yönelik davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

IV-TEMYİZ KANUN YOLUNA BAŞVURU VE NEDENLERİ

Davacı vekilince istinaf nedenleri tekrar edilerek, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesince verilen kararın usul ve yasaya aykırı olduğu belirtilmiştir.

V-İLGİLİ HUKUK KURALLARI VE İNCELEME

Davanın yasal dayanaklarından olan 506 sayılı Kanunun 3. maddesinin II numaralı bendinin (B) alt bendinde, özel kanunda tarifi ve nitelikleri belirtilen çıraklar hakkında, çıraklık devresi sayılan süre içinde analık, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile bu kanunun 35. maddesi hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiş, 60. maddesinin (G) fıkrasında, bu maddenin uygulanmasında; 18 yaşından önce malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tabi olanların sigortalılık süresinin, 18 yaşını doldurdukları tarihte başlamış kabul edileceği, ancak bu tarihten önceki süreler için ödenen malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin, prim ödeme gün sayılarının hesabına dahil edileceği açıklandıktan sonra geçici 54. maddede, 01.04.1981 tarihinden önce malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tescil edilmiş olanlar hakkında bu hükmün uygulanmayacağı öngörülmüştür. (G) bendindeki "malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tabi olanlar" ibarelerinin, sigortalılar yararına bir yorumla tabi olması gerekenleri de kapsadığı kabul edilmelidir. Diğer taraftan Kanunun 108. maddesinde,

malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarının uygulanmasında dikkate alınacak sigortalılık süresinin başlangıcının, sigortalının, yürürlükten kaldırılmış 5417 ve 6900 sayılı kanunlara veya bu kanuna tabi olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarih olduğu bildirilmiştir. Anayasal haklar arasında yer alan sosyal güvenliğin yaşama geçirilmesindeki etkisi gözetildiğinde, sigortalı konumunda geçen çalışma sürelerinin saptanmasına ilişkin 506 sayılı Kanunun 79/10. maddesine dayalı bu tür davalar kamu düzeni ile ilgili olduğundan özel bir duyarlılıkla ve özenle yürütölmeleri zorunludur. Bu bağlamda, hak kayıplarının ve gerçeğe aykırı sigortalılık süresi edinme durumlarının önlenmesi, temel insan haklarından olan sosyal güvenlik hakkının korunabilmesi için, tarafların gösterdiği kanıtlarla yetinilmeyip gerek göröldüğünde kendiliğinden araştırma yapılarak delil toplanabileceği açıktır. Özellikle, sigortalı ile işveren arasındaki hukuki ilişkinin niteliği ve sigortalının çırak olup olmadığı belirlenirken çalışma ilişkisi irdelenmeli, çıraklık sözleşmesinde akdi ilişkinin üstün niteliğinin "çalışma" yerine "sigortalıya bir meslek ve sanatın öğretilmesi" olduğu hususu gözetilmeli, sigortalının işyerinde üretimle ilgili çalışmalara eylemli olarak katılması ve meslek ve sanat eğitiminin ikinci plânda tutulması, bir başka anlatımla sigortalının emeğiyle işyeri ve işverene katkıda bulunması durumlarında çıraklık ilişkisinin söz konusu olamayacağı benimsenmelidir. Anılan yasal düzenlemeler ve açıklamalar ışığında dava değerlendirildiğinde, çıraklık sözleşmesinin var olup olmadığı belirlenmeli, uzun vadeli sigorta kolları bakımından uyumsuzluk konusu tarihleri içerir dönemsel sigorta primleri bordroları Kurumdan getirtilerek kayıtlı sigortalıların bilgi ve görgülerine başvurulmalı, aynı çevrede faaliyet yürüten işverenler ve çalışanlar yöntemince saptanarak dinlenilmeli, belirlediği takdirde tanık anlatımları arasındaki çelişkiler giderilmeli, ilgili taraflar arasında çıraklık ilişkisinin bulunup bulunmadığı, çalışmanın niteliği açıklıkla ortaya konulmalı, hizmet akdiyle uzun vadeli sigorta kollarına tabi çalışma olgusunun varlığı durumunda bu kez 506 sayılı Kanunun geçici 81. maddesinde yer alan tahsis koşulları irdelendikten sonra elde edilecek sonuca göre hüküm kurulmalıdır..." hususları belirtilmiş olup,bozma ilamı gerekleri tam olarak yerine getirilmeden karar verilmiştir.

Sigortalı ile işveren arasındaki hukuki ilişkinin niteliği ve sigortalının çırak olup olmadığı belirlenirken çalışma ilişkisi irdelenmeli, çıraklık sözleşmesinde akdi ilişkinin üstün niteliğinin "çalışma" yerine "sigortalıya bir meslek ve sanatın öğretilmesi" olduğu hususu gözetilmeli, sigortalının işyerinde üretimle ilgili çalışmalara eylemli olarak katılması ve meslek ve sanat eğitiminin ikinci plânda tutulması, bir başka anlatımla sigortalının emeğiyle işyeri ve işverene katkıda bulunması durumlarında çıraklık ilişkisinin söz konusu olamayacağı benimsenmelidir. Mahkemece, çıraklık sözleşmesinin var olup olmadığı belirlenmeli, uzun vadeli sigorta kolları bakımından uyumsuzluk konusu tarihleri içerir dönemsel sigorta primleri bordroları Kurumdan getirtilerek kayıtlı sigortalıların bilgi ve görgülerine başvurulmalı, aynı çevrede faaliyet yürüten işverenler ve çalışanlar yöntemince saptanarak dinlenilmeli, belirlediği takdirde tanık anlatımları arasındaki çelişkiler giderilmeli, ilgili taraflar arasında çıraklık ilişkisinin bulunup bulunmadığı, çalışmanın niteliği açıklıkla ortaya konulmalı, üretime dayalı çalışmanın varlığı ya da yokluğu, varlığı halinde süresi, tanıkların çıraklıktan neyi kast ettikleri meslek eğitimi veya üretime dayalı çalışmanın baskınlığı noktasında açıklığa kavuşturulmalı, hizmet akdiyle uzun vadeli sigorta kollarına tabi çalışma olgusunun varlığı durumunda bu kez 506 sayılı Kanunun geçici 81. maddesinde yer alan tahsis koşulları irdelendikten sonra elde edilecek sonuca göre hüküm kurulmalıdır

Açıklanan bu maddi ve hukuki esaslar göz önünde bulundurulmaksızın, mahkemece, eksik inceleme ve hatalı değerlendirme sonucu yazılı şekilde karar verilmesi, usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir.

O hâlde, davalı davacı vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesinin istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin kararının kaldırılarak İlk Derece Mahkemesince verilen hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ : Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi kararının HMK'nın 373/1 maddesi gereği kaldırılarak temyiz edilen ilk derece mahkemesi hükmünün yukarıda açıklanan nedenlerle BOZULMASINA, temyiz harcının istek halinde davacıya iadesine,

dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine gönderilmesine, kararın bir örneğinin BAM'a gönderilmesine, 20.06.2019 gününde oybirliğiyle karar verildi.